طنز

ده‌یدی اِیتلر کمپاینی!

محمد حلیم یارقین

هجری ۱۳۹۸

اثر مینگ بیگلی لری:

اثر آتی: ده‌یدی اِیتلر کمپاینی!

یازووچی: محمد حلیم یارقین

نشر اِیتیووچی : بیانی اجتماعی و فرهنگی جمغرمه‌سی

باسمه نوبتی: ایکینچی، ۱۳۹۸ قویاش ییلی

تنظیم و دیزاین: الماس بیانی بولوت

ایمیل: yarqinhalim@gmail.com

طنز

دەیدی ایتلر کمپاینی!

محمد حلیم یارقین

بسم الله الرحمن الرحيم

اولوغ ہنگری آتی بیلن

قیسقه سۆز

«ده یدی اِیتلر کمپاینی!» طنزی، دولت تیزیمیده‌گی کېنگ فساد و حرامخۆرلیکلرنینگ یوزلرچه‌سیدن «خمیر اوچیدن پتیر»، دېب بیرته‌سی‌نینگ تصویرلنگن بدیعي حکایتی دیر. بو اثر، مستقل کتابچه شکلده هجري ۱۳۸۹ -ییلی، ۱۰۰۰ نسخه‌ده «افغانستان قلم انجمنی» تمانیدن کابلده باسیلیب چیققن اېدی.

اثرنینگ یازووچی اۆگیرگن دری متنی اېسه "کمپاین سگ‌های ولگرد!" عنوانی بیلن، هجري ۱۳۹۲ - ییلی «الازهر انتشارات مؤسسه‌سی» ارقه‌لی کابلده نشر اېتیلگن اېدی.

بوکونگه کېلیب، اثرنینگ اۏزبېکچه نشریدن چمەسی ۱۰ ییل اۏتگن. اونینگ نسخەلری بازارلرده تاپیلمس و «یارقین آنلاین کتابخانه سی»گه هم حالیگچه قۏییلمەگن اېدی. اثرنینگ مضمون و سۏژەسی حاضر هم اېسکرمەگنلیگی همده سېویملی مخلصلرنینگ التماسینی اعتبارگه آلیب، «دەیدی اِیتلر کمپاینی!»نینگ اۏزبېکچه متنینی ایکینچی نشر صفتیده انترنتەگی «یارقین آنلاین کتابخانه سی»گه قۏییشگه قرار قیلیندی. حرمتلی مخلصلر اوشبو اثرنی (yarqin.info)دن دانلود قیلیب، اۏقیشلری ممکن.

سېویملی اوکەمیز الماس جان بیانی اثر مقواسینی دیزاین قیلیب همده بېتلرنی باغلب نشرگه تیارلەگن. بو اوچون الماس جانگه دایمی

یاردملری اوچون چوقور منتدارلیک بیلدیریب، او کیشیگه ساغلیک و موفقیت ایسته‌یمیز.

«ده‌یدی اِیتلر کمپاینی!» حکایه‌سی، یازووچی نینگ باشقه اثرلری سینگری سیز سۅیملی تیلداشلریمیزگه معقول و مراقلی بۅله‌دی، دۅب اومید قیله‌میز.

محمد حلیم یارقین، تورانتو-کانادا/جنوری 2020 ییل

دەیدی اِیتلر کمپاینی!

اۏن بېش-ییگیرمه ییل مهاجرلیکدن سۏنگ، کیندیک قانیم تۏکیلگن آنه یورتنی کۏرماق اوچون پایتخت کابلگه کېلگن اېدیم. بیرکونی چنقاغیمنی قاندیرماق اوچون شینمگینه بیر رستورانتگه چیقدیم. رستورانت نینگ چېتیده، بیر میزده چیرایلی کییینگن کېکسه راق کیشی یلغوز اۏزی چای ایچیب اۏلتیرگن اېدی.

مېن، هم چای ایچیب، هم بیرآز صحبتلشماق اوچون او کیشی بیلن بیرگه چایله شیب صحبت قیلیشنی نیت قیلیب، او کیشی نینگ میزیگه یقین باردیم و اۏلتیریشگه اجازت سۏره دیم. او کیشی هم آچیق منگله ی(آلین، پیشانی) بیلن رخصت بېردی و

مېن اېسه قرشی سیده گی اۏریندیققه (چوکیگه) اۏلتیردیم.

سلاملە شیب، حال-احوال سۏره شدیک و گارسونگه بویورتمه بېردیم. شونی اېسلە شیم کېرە ک که، بیز یشب یورگن چېت اېلده بیر کیشی بیلن اۏزینگیز ایستە گن و اۏزینگیزگه یاقه دیگن موضوع حقیده بېملال سۏزلب اۏلتیریش بختی کمدن-کم میسر بۏلە دیگن نرسه! حتی یشب تورگن محلە نگیزده سلام بېرە دیگن یا که علیک آلە دیگن کیشی نینگ اۏزی تاپیلمس کیمیا! بیراق اۏز اۏلکه میزده اېسه، بو نرسه گه آسانگینه اېریشه آلە سیز. هر قه لە ی وطن، وطن-ده!

مېن و او وطنداشیم اویاقدن-بویاقدن، سیاست و افغانستان نینگ حاضرگی وضعیتی حقیده مزه قیلیب، اوزاق صحبتلشدیک.

مېن صحبتیمیز آقیمی(جریانی)ده، کابل شهریده نېگه دەیدی اِیتلر مونچه کۏپ؟ دېب سۏرەدیم.

او کیشی، بو مسأله نینگ داستانی جدا اوزاق، وقتیمیز یېتمه سه کېره ک، دېدی مأیوس کولیم سیرەب.

بیراق مېن، بېملال وقتیم و حوصله م بار، دېب التماسیمنی تکرارلەدیم.

او کیشی سۏزیم نی یېرگه تشله مه دی و جدا عالیجنابلیک قیلیب، اصل واقعه نی حکایت قیلیب بېریشگه کۏندی.

او کیشی نینگ حکایتی، شو موضوع همده آنگیم (ذهنیم)ده تورلی سۏراقلرنی توغدیریب یورگن اۏلکەمیزدەگی کۏپلب نرسەلرنینگ سِرینی مېنگه آچیب بېردی. او، موضوعنی شونداق حکایت قیلدی:

منه بیله سیز که اۏلکه میزگه پول بېره دیگنلر هم، اونی صرفله یدیگنلر هم اساساً چېت اېللیکلر دیر. بیزنینگ اۏزیمیزده حاضر هېچ نرسه قالمه گن، أینیقسه اېرک(آزادلیک) و اختیار. انیقراغی و آچیغی نی أیتسم، قالدیرمه گنلر! بیز فقط اولرنینگ قۏلی و منگله یی گه بوتونله ی قره م بۏلیب قالدیک، دېسم اصلا مبالغه اېمس!

چېت اېللیک دۏنرلردن بیری ینه سخاوت خلته‌سینی آچیب، وزارتلریمیزدن بیریگه آلتی یوز مینگ دالر کمک بېرماقچی بۏلدی. بو عجایب یاغلیغ خوشخبر

وزیرلیککه یېتیشگچ، وزیر جنابلری بویروغی بیلن پول ایزلاوچی، پول آلووچی، پول یولووچی، پول سوو قیلووچی و شونگه اۏخشش باشقه آلغیر، جرار و طرار بۏلیملرنینگ باشلیغلری اشترکیده شاشیلینچ جلسه دایر قیلیندی.

وزیر باشچیلیگیده یۏلگه قۏییلگن مجلسده، دۏنردن اوشبو مبلغنی آلماق اوچون قه ی ساحه و قنداق پروپوزل توزیش مسأله‌سی کۏنده‌لنگ قۏییلدی. شونده تجربه‌لی اشتراکچیلر فکر بیلدیریش‌گه باشله‌دیلر.

بۏلیم باشلیغلریدن بیری:

– جناب وزیر صاحب، وزیرلیک بناسی و کنفرانس سالونی نینگ ترمیمی اوچون شو پول آلینسه، قنداق بۏلر اېکن؟ دېدی.

شونده دۏنرلردن پول ایزلب تاپیب، آلیب یوره‌دیگن بۏلیم باشلیغی و شو باعث، وزیرگه یقین کیشیلردن

بۆلگن درّاو:

– بو ایش اوچون بیز حالیگچه دۆنرلردن اوچ قتله پول آلگنمیز. حتی شو ییل‌نینگ اۆزیده، وزیرلیک‌نینگ اۆز بودجه‌سیدن هم پول چیقاریلگن، دیدی!

پول یولووچی بۆلیم باشلیغی:

– وزارت تېگره‌گیده امنیت تدبیرلرینی کوچه‌یتیریش اوچون ینه بیر قبت تیکانلی سیم و کېره کلی او–بو نرسه همده ساقچیلر غرفه سی کبی نرسه لر اوچون آلینسه–چی؟ دیدی.

– یۆق، بو مسأله اوچون وزیرلیک بودجه سیدن تشقری، ایکیته دۆنردن هم انچه پول الّه قچان آلینیب، خرچلنگن!!

پول سوو قیلووچی بۆلیم باشلیغی بیر یۆته‌لیب، عذر سۆره‌ب:

– اونداق بۆلسه، کارمندلر اوچون اوچته سرویس و

یوکلرنی تاشیماق اوچون هم ایکیته یوک تاشیووچی مۆتر آلماق اوچون پروپوزل توزسک–چی؟ دیدی.

– بو هم اصلا ممکن ایمس، چونکه باشقه دۆنرلردن شو نرسه اوچون بیر ییل ایچیده ایکّی قتله پول آلگنمیز. اوندن تشقری، منه حاضر پول بیره‌دیگن شو دۆنرنینگ اۆزی هم شو ییل نینگ باشیده بیزگه، اۆزی‌نینگ ایکینچی قۆل اوچته سرویس و تۆرتته یوک تاشووچی مۆترلرینی ساوغه قیلگن ایدی!!

چیت ایلده یشب تورگن اۆلکه تکنوکراتلریدن سنلمیش و حاضر وزیرلیک‌نینگ ییریک مشاورلریدن بیری، کۆزیدن عینکی‌نی بیر آلیب قیته قۆیدی–ده، کیین یۆغان سیس و اۆته باسیقلیک بیلن:

– ولایتلرده گی ریاستلر یا بۆلیملردن بیری نینگ بناسی می یا اسباب–اوسکونه‌لری می اوچون پروپوزل توزیلسه–چی؟ دیدی.

میه سی خودّی سۏنگگی مودل ینگی کمپیوتر حافظه سیدیک برچه نرسه لرنی یادلب قۏیگن، اۏشه پول ایزلب تاپیب، آلیب یورگن بۏلیم باشلیغی درّاو دیدی:

– اولرنینگ هربیری اوچون حالیگچه بیر–نیچه قتله پول آلینگن، خرچلنگن و سوو قیلینگن. بو ییل اولر اوچون دۏنرلرگه پول دیپشگه یوزیمیز قالمه‌گن!!!

– ...؟؟؟

– ...!!!

جلسه ساعتلر چۏزیلگن بۏلسه هم، بیراق آلتی یوز مینگ دالرنی اوندیرماق اوچون دۏنرنی قانیقتیره‌دیگن پروپوزل توزیشگه مناسب موضوع تاپیلمه‌دی!

شونده وزیرنینگ خُلقی تنگ بۏلیب:

– سیزلر قنداق سُستیم–ساویدیم آدملر ایکن‌سیزلر؟! بیرگینه آلتی یوز مینگ دالر صرفلنه‌دیگن ایشنی بیر–

نېچه ساعتدن بېری اورونیب، آخری هم تاپالمه ی یاتیب سیزلر! مېنینگ وقتیم یۏق، چېت اېللیکلر بیلن اوچره شوویم بار. اېرته گچه برچه نگ بو حقده یخشی اۏیلنگ و ابتکارلی بیر نرسه تاپینگ. مبادا پول قۏلیمیزدن کېتیب قالمه سین، تغین! دېب تأکیدلب اۏرنیدن توردی....

شونداق قیلیب، جلسه توگه دی و برچه اشتراکچیلر اۏز اوتاقلری تامان کېتدیلر.

اېرته سی ایکینچی جلسه ده وزیر اشتراک اېتالمه دی، بیراق باشقه لر ایکّی ساعت پروپوزل موضوعسی حقیده باش قاتیردیلر. بیراق خودّی ارباغ آتگندېک، مسأله گه قانیقرلی یېچیم تاپیلمه دی! چونکه پیشنهاد قیلینگن هر بیر موضوع یا نرسه اوچون، هم دۏنرلر و هم وزارت بودجه سیدن بیر نېچه قتله کۏپ پوللر چیقه ریلیب، صرفلنگن اېدی!

اوچینچی جلسه، اوچ کوندن سۏنگ وزیرنینگ اتاقیده، اونینگ ریاستی آستیده بۏلدی. وزیرنینگ قیسقه سۏزی آرتیدن جلسه ایشگه باشله دی. هرکیم عقلی بۏی بېرگن و میه سی ایشله گنچه فکر بیلدیره باشله دی. بیراق اولرنینگ أیتگن هر بیر موضوعسی بۏییچه بیر نېچه قتله پروپوزل توزیلیب، دۏنرلردن کۏپ پوللر اوندیریلگن اېدی! مثال اوچون: تورلی-تومن سمینارلر؛ رنگ مه-رنگ ورکشاپلر؛ خېل مه-خېل کورسلر؛ عجایب آتلی و شعارلی کنفرانسلر؛ کۏزلرنی قمشتیره دیگن اعلانلر و تبلیغات بروشورلری، پامفلیتلر، ورقلر، چارتلر و ... اوچون کۏپلب مراتبه دۏنرلردن پول اوندیریلیب، سوو قیلینگن اېدی!

شونده اېنگ کېکسه اشتراکچی وزیردن رخصت آلیب، اۏرنیدن توریب:

– جناب وزیر صاحب، بوتون کوچه-کۏیلر، پارکلر و

حتی وزیرلیگیمیزنینگ ساحه‌لری هم ده‌یدی اِیتلردن تۏلگن. بولر آدملر ساغلیگی و محیط پاکلیگی و ساغلاملیگی اوچون جدا ضررلی دیر. بېریله دیگن پولگه شو ده‌یدی اِیتلرگه قرشی کوره‌شیش و اولرنی یۏق قیلماق اوچون پروپوزل توزیلسه، مېنیمچه یخشی بۏله‌دی! دېدی.

بو عجایب فکر برچه نینگ قولاغیگه جرنگلب کېتیب، همه‌نینگ کۏزینی بیردنیگه یاریتیب قۏیدی! جلسه اعضاسی بیر آواز بیلن درّاو اونی تصدیقلب، وزیرگه کۏز تیکیب توردیلر. بیراق شو پَیتده، اشتراکچیلردن بیری توستدن(ناگهان):

– اۏرتاقلر، بو ایش بیزنینگ وزارتیمیزنینگ ایش ساحه‌سیگه کیرمه‌یدی–کو! دېدی.

بو سۏز جلسه اعضاسی ایچیده اعتراض اره‌لش غله–غوله توغدیریب، کوچه یماقده اېدی. شونده وزیر

عاملانه اره‌له‌شیب، برچه‌گه قره‌ته دېدی:

– اۏرتاقلر، بو یورت برچه میزنیکی دیر. برچه میز، قیسی وزارتده ایشله شیمیزدن تشقری شو محیطده یشب توریبمیز. دېمک، بو محیطنی پاکیزه سقلش و ساغلام اسره ش، هر بیر یورتداشیمیزنینگ ایماني و وجداني بورچی دیر. بیز اۏز نوبتیمیزده بو مسأله گه اعتبار بېرمسک، ایمان، وجدان و وطنسېورلیک دېگن تویغو و توشونچه‌لر نیمه بۏله‌دی؟!

وزیرنینگ قورچ(محکم) و جرنگلی سۏزلری برچه‌نی جیم قیلدی. بیراق ایلگرگی آدم ینه:

– ساغلیکنی سقلش و زراعت وزیرلیکلری همده بلدیه، محیطنی اسره ش، ساغلام یشش، یېریمیزنی سېوه یلیک کبی اداره‌لر هم شو مسأله بۏییچه ایزچیل شغلله نیب، هر بیری او دۏنر–بو دۏنردن پول آلیب یوریبدیلر–کو! دېدی.

– اولرنینگ قیلمیشلری بیلن نیمه ایشینگیز بار؟ دۆنر تصدیقلب، پول بېرسه بۆلدی–ده!

– توبه، اِیتلرنی اۆلدیرماق اوچون دۆنر بیزگه پول بېررمیکن؟!

– نېگه بېرمس اېکن! اخیر، جهان همجمعیتی گه دۆنرلر هم کمک قیلماق و خذمت کۆرسه تیشلری کېره‌ک–کو!

شونده وزیر:

– بۆلدی، گپ تمام. اېندی اِیتلرنی اۆلدیرماق اوچون نیمه لر کېره کلیگی نی نظرده توتیب، یخشیلب بیر پروپوزل توزینگلر، دېدی و سیزلر ایشگه دوام اېتینگلر، دېب چیقیب کېتدی.

وزیرلیک‌نینگ ماهر پروپوزلچی‌سی اۆرنیدن توریب:

– اۆرتاقلر، پروپوزل توزماق اوچون شهرنینگ قه‌ی منطقه‌لری، اِیتلر سانی و شونگه کۆره کوچوله و گۆشت

مقداری، پرسونل سانی، کمپاین مدتی، ترانسپورت، قرطاسیه، تیلفونلر کارتی کبی نرسه‌لرنی تخمین قیلیب کۆرسه‌تیش کېره‌ک! کېین مېن اولرنی آلتی یوز مینگ دالرگه تېنگلب، پروپوزلنی تیارله‌یمن، دېدی.

شونده مجلس اهلیدن بیر کیشی:

– جنابلر، قانون و دولت نینگ بویروغیگه کۆره، بیز پروپوزلنی ملي پولیمیز بۆلگن "افغانی"گه حسابلب کۆرسه‌تیشیمیز کېره‌ک، دېدی!

برچه‌دن ایلگری پروپوزلچی شاشیلیب، جدّی آهنگده:

– اکه جان، نیمه دېیسیز؟! دۆنرلر دالردن اۆزگه هرقنداق پولگه توزیلگن پروپوزل گه بیر سنت هم بېرمه یدیلر. قانون–مانون، دېب باشلرینگیزنی بېکارگه آغریتیب یورمنگلر، دېدی!

شونده وزیر اۆرینباسری اره‌له‌شیب:

– میلی، بیز دۆنرلرنینگ منگله ییگه قره ب ایش

توتیشیمیز کېره‌ک، دېدی!

شونداق قیلیب، دۆنر بېره دیگن آلتی یوز مینگ دالرگه ده یدی اِیتلرنی اۆلدیرماق کمپاینی اوچون شاشیلینچ پروپوزل توزیب، پول آلینسین، دېگن قرار بیلن مجلس اۆز اداغیگه یېتدی!

وزیرلیک‌نینگ چقّان پروپوزلچی‌سی "ده‌یدی اِیتلرنی اۏلدیریش کمپاینی" بۏییچه تېزده انگلیس تیلیده پروپوزل تیارله دی. توزیلگن پروپوزل وزیر جنابلری نینگ امضاسی بیلن بېزه‌لیب، دۏنرگه چتک (تېز) اېلتیب تاپشیریلدی.

قره‌نگ که وزیرلیک‌نینگ آشیغی آلچی توریب قالدی و پول آلووچی اداره‌سی نینگ چقّانلیگی و یوگوریشی طفیلی، پروپوزل جدا آز مدتده دۏنر تمانیدن تصدیقله‌نیب چیقدی. قیزیغی شو که، پول کیشی‌نینگ تصوریده سیغمه‌یدیگن درجه‌ده‌گی تېزلیک بیلن بانکدن چیقه‌ریلیب، اېسان-امان وزیرلیک‌نینگ قورچ و آغیر گاوصندیغی‌گه کېلتیریلیب قۏییلدی!

فرصت بای بېریلمه ی، اېرته نینگ اۏزیده یاق وزیرلیک نینگ برچه میده–چویده جلسه و اوچره شوولری کېین گه قالدیریلیب، سېویملی یورتداشلریمیزنینگ حیاتی همده یشش محیطیمیز ساغلاملیگی نی اسره ش اوچون، "ده یدی اِیتلرنی اۏلدیریش کمپاینی" بۏییچه اضطرارلی درجه ده گی شاشیلینچ مهم جلسه عیناً وزیر جنابلری نینگ دفتریده دایر قیلیندی!

وزیر جنابلری "ده یدی اِیتلرنی اۏلدیریش کمپاینی"نینگ حیاتي و انساني اهمیتی حقیده سۏز یوریتیب، کمکچی دۏنرگه شونداق بیر مهم مسأله بۏییچه وزیرلیککه انسانسېورلیک یاردم قۏلی نی چۏزگنلرینی قدرلب، چوقور منتدارچیلیک بیلدیردی. کېین باشقه‌لرگه سۏزلش‌گه رخصت بېردی.

وزیرلیک قاشیده گی "یشش محیطنی اسره ش

کمیسیونی"نینگ نماینده سی بیرینچی بۆلیب قۆل کۆته‌ریب دېدی:

– جناب وزیر صاحب، بیردنیگه شهرنینگ برچه اِیتلری اۆلدیریلسه، ایکّی مهم قیینچیلیککه دوچ کېلیشیمیز ممکن:

بیرینچیدن، اۆلگن اِیتلرنینگ اۆلیگی بو ایسّیق هواده سَسیب، محیطنی بۆلغه یدی و ایسی آدملرنی قیینه‌یدی. چونکه توزیلگن پروپوزلده اِیتلر اۆلیگی‌نینگ انتقالی و کۆمیشی کیریتلمه‌گن و بیزنینگ ایشیمیزگه کیرمه‌یدی!

ایکینچیدن، شهرده گی هریاقده توشیب یاتگن و آدملر تشله‌گن سویکلر، قصابلیکلرنینگ تشلندیقلری کته قیینچیلیک توغدیره‌دی. حاضر انه شو ده‌یدی اِیتلر، شو تشلندیقلرنی یېب، چیقیندیلرنی یۆق قیلیشده کتّه اولوش(حصه) قۆشیب توریبدیلر. بو بیلن، اولر

شهرنی تازه‌لشده بلدیه‌نینگ کته یاردمچیلری سنه‌له‌دی –اخیر!!

– اونده نیمه پیشنهادینگیز بار، أیتینگ–چی؟

– مېنیمچه، اگر اِیتلرنینگ یوزده اۏتّیزی قالدیریلیب، 70 فایزی اۏلدیریلسه، یخشی بۏله دی. شونده وزیرلیک اوچون 30 فایز اِیتنی اۏلدیریش اوچون صرفلنه دیگن پول هم تېجه لیب، وزیرلیک چۏنتگیده قاله‌دی!

بو عجایب فکر، هم وزیر و هم برچه مجلس اهلیگه معقول کېلیب، بیر آواز بیلن تصدیقلندی.

شونده "ده یدی حیوانلر حقوقینی حمایه لش مستقل کمیسیونی" نینگ نماینده‌سی نوبت آلیب:

– اۏرتاقلر! اولوغ تېنگری اۏز حکمتی بیلن یره تگن اِیتلرنینگ 70 فایزینی اۏلدیرماق، درواقع کته بیر گروه جانزادنینگ خدا نصیب قیلگن حقیدن محروم قیلیش

دیر. بو نرسه ده یدی حیوانلر حقوقینی حمایه لش قانونیگه قرشی کېسکین بیر ایش سنه‌له‌دی! بو ایشگه کیم جواب بېراله‌دی؟ دېدی جدّی آهنگده.

– اونده، بو چیقه ریلگن پول و دۏنرگه بېریلگن وعده‌میز قنداق بۏله‌دی؟ دېدی وزیر.

جناب وزیر صاحب، اېندی بیزنینگ اداره‌میز هم برچه اۏلکه نینگ ده یدی حیوانلری، جمله دن ده یدی اِیتلر تۏغری سیده اۏزیگه یره شه مسؤولیتی و بورچی بار و شو یۏلدن بیز مامورلر آیلیک آله میز همده دۏنرلردن ده یدی حیوانلرنی حمایه لش اوچون وقت–وقتی بیلن پول آلیب توره‌میز–اخیر!

– سیز هم عجایب گپلرنی أیته سیز. منه اۏتّیز ییل اوروشده دولت و مجاهدلر ایکله سی اوچ یریم میلیون گناهسیز آدمیزادنی اۏلدیریب، بوگون بېملال باش کۏته‌ریب یوریبدیلر. بو خو ارزیمس اِیت–کو! دېدی بیر

کیشی.

– اولرنی قۏیه‌بېرینگ. خدا حسابلریگه یېتسین!...

– اونده نیمه قیلماقچی سیز؟ دېدی وزیر باشقه‌لرنینگ سۏزلریگه اره‌له‌شیب.

– اېندی، گپ شو که "نې سیخ کویسین، نې کباب!" دېگنلریدېک، میلی 70 فایزدن ینه 20 فایز اِیت اۏلدیریلمه سین. شونده، بیزنینگ اداره میز هم اۏز مسۏولیتی نی بجرگن بۏله دی همده شو 20 فایز تیریک قالدیریله دیگن اِیتلرنینگ خرچی هم وزیرلیک حسابیده تېجه‌لیب قاله‌دی!

شونداق قیلیب، ده‌یدی اِیتلرنینگ یوزگه اېللیگی(50 فایزی) کمپاین ارقه‌لی اۏلدیریلماقچی بۏلیب، 50 فایز کمپاین پولی وزیرلیک اوچون تېجب قالدیریلدی!

شونده "طبیعت موازنه سینی سقلش اېرکین کمیسیونی" نماینده‌سی نوبت آلدی:

– اۏرتاقلر، بیر شهرنینگ ۵۰ فایز اِیتلرینی اۏلدیریش، دېمک بیر شهر بغریده یشب تورگن بیر تور حیوان نسلی نینگ دېیرلی یریمی نی یۏق قیلیش دیر. بیر اۏیلب کۏرینگلر–چی، اگر بیر ترازونینگ هر ایکله پله سیگه بیر کیلودن نرسه قۏیسک، ترازو بوتونله ی تعادل و موازنه ده توره دی. اېندی، ترازونینگ بیر پله سیدن اگر یریم کیلو نرسه آلیب تشلنسه، ترازونینگ تعادلی برهم یېب، بیر پله سی یوقاری و ینه بیریسی قویی توره‌دی!

خودّی شو نرسه نی بوندن بیر نېچه عصر آلدین ملا نصرالدین افندی هم عجایب حکیمانه یۏسینده توشینتیرگن اېدیلر:

روایت قیلیشلریچه، بیر کیشی ملا نصرالدین افندیدن:

– نېگه شهر آدملری نینگ یریمی بیر تمانگه، یریمی

باشقه تامانگه کېته‌دیلر؟ دېب سۏره‌بدی.

شونده ملا نصرالدین اېسه:

– اگر برچه آدملر شهرنینگ بیر تامانیگه کېتسه‌لر، شهر بۏشب قالیب، یېر کُره‌سی بیر تامانگه آغه‌دی!! دېب داهیانه جواب بېرگن اېکن.

اۏرتاقلر، طبیعتیمیز همده یشش محیطیمیز هم خودّی شونداق. خلق ارا معتبر بیتیملرگه کۏره، بیز شهریمیز و طبیعتیمیزنینگ موازنه‌سینی بوزیشگه هېچ هم حقیمیز یۏق. مېن بونچه حیواننی اۏلدیریلیشی‌گه قرشی‌من! دېدی قۏلینی سِیلتب.

– اونده خدانینگ یوزینی کۏریب، هېچ بۏلمسه بیرآز اِیت اۏلدیریلیشی گه رخصت بېرینگ. بیز هم اخیر یشش محیطیمیزنی پاکیزه اسره‌شده آزگینه بۏلسه هم اولوش قۏشه یلیک، دېدی بیراو یلینیب یالوارگندېک آهنگده!

– خوب میلی، نې چاره. اۏرتاقلرنینگ یوزی نازک! ۵۰ فایز اِیتدن ۲۰ فایزینی قالدیریب، ۳۰ فایزی گینه اۏلدیریلسه بۏلدی، مېنیمچه. شونی اۏزی هم انچه اِیت بۏله دی. نیمه دېی، اونچه–مونچه موازنه سیزلیک هر ترازو و هر ایشده هم بۏله‌دی–کو!!

شونداق قیلیب، تغین ۲۰ فایز تیریک قالدیریله دیگن ده یدی اِیتلرنی اۏلدیریش کمپاینی نینگ پولی هم وزیرلیک حسابیده تېجه‌لیب قالدی!

جلسه ده وزیرلیک مسجدی نینگ امام جنابلری هم قتنشگن ایدی. جلسه ایندی سۏنگگی قرارنی آله من، دېب تورگن بیر پَیتده او کیشی وزیردن اجازت آلیب، بیرینچیدن بیر آیتنی چیرایلی قیلیب اۏقیب، شونداق سۏز باشله‌دی:

– جناب وزیر صاحب و عزیز مسلم برادرلر، دینیمیزنینگ بویروغی گه کۏره، بیز مسلمانلرنینگ حتی

بیر چومالی (مورچه)گه هم ضرر یِتکه‌زیش گه حقیمیز یۏق! اۏبال و حتی گناه بۏله‌دی!

او کیشی بیر قتّیق یۏته‌لیب، وزیردن عذر سۏره‌دی و سۏزینی شونداق دوام اِیتدی:

– شو اِیرته تانگ مسجدگه باره یاتگنیمده بیر آنه اِیتنی، اۏن–اۏن بیش کونلیک تۏرتته میده باله لری بیلن کۏردیم. عزیزلر، بیر اۏیلب کۏرینگلر! باردی–یو شو آنه اِیت، سیز تشله گن کوچوله قۏشیلگن پرچه گۏشتنی یِیب اۏلسه، اۏشه تۏرتته جانزاد گورجیلرنینگ حالی نیمه بۏله دی؟ اولر آچ قالیب، شینغیللب خداگه زارله نیب آنه لرینی ایسته سه لر، عرش اعلادن نیمه فرمان بۏلگنینی تِینگریم نینگ اۏزی علمِ غیبیدن بیله‌دی، دِیب سله‌سی‌نینگ پیچی بیلن یوره‌گی تۏلیب، کۏزیده‌گی قلقیب چیققن یاشنی اریتدی!

امام نینگ سۏزلری، أینیقسه اۏقیگن آیتی برچه نی

موزدیک قاتیریب قۇیدی. مجلسده‌گیلر نیمه دیگنلرینی بیلمه‌ی، انچه یَیت جیم قالدیلر...!

نهایت، حساب-کتاب بۇلیمی نینگ باشلیغی حاجی میرزا، یوز یوره‌ک قیلیب اۇزیگه جرأت بیریب، سیکین سۇزگه باشله‌دی:

- برادرلر، امام جنابلری جدا مهم و یخشی سۇزلرنی ایسله دیلر. بیز او کیشی نینگ عالمانه و انساني سۇزلریگه یوزگه-یوز قۇشیله‌میز. بیراق، اولوغ تیڭگری انسان ذاتینی برچه نرسه لردن اوستون، یعنی "اشرف مخلوقات" قیلیب یره‌تگن. انسان، اولوغ تیڭگری عطا قیلگن حیاتینی سقلب قالیش و اسره‌شده، هم حقلی و هم بورچلی دیر. شو باعث، ضرر یيتکزه دیگن نرسه لرنی امکانی باریچه آلدینی آلیشگه ایرکی (اختیاری) بار.

ایندی امام جنابلری نینگ سۇزلری هم یيرده

قالمسلیک اوچون، بارینگ که شهرده‌گی برچه باله‌لی اِیتلر سانینی ۱۰ فایز دیلیک. کیلینگ ۳۰ فایز اؤلدیریله دیگن ده یدی اِیتلردن شو تعدادنی کم قیله یلیک. شونده، هم خدا راضی و هم امام جنابلری خوش! اوندن تشقری، بو ایش بیلن ۱۰ فایز تیریک قالدیریله دیگن باله لی اِیتلرنینگ پولی هم وزیرلیک اوچون تیجه‌لیب قاله‌دی!

حاجی میرزانینگ سؤزلری قیش فصلیده خودّی قویاش یاروغلیگی نینگ یاقیملی و حیاتبخش ایسّیقلیگی کبی برچه مجلس اهلی نینگ موزله گن گَوده سیگه جان بغیشله دی و اولرنی جنبشگه کیلتیردی. اولرگه حاجی میرزانینگ فکری جدا معقول بؤلیب، برچه‌لر ایلجه‌ییب، اونی تصدیقله‌دیلر.

وزیرلیک نینگ دؤنرلردن پول ایزلب تاپووچی اداره‌سی‌نینگ مسؤولی نوبت آلیب دیدی:

– جناب وزیر صاحب، دۆنرلردن پول اۆندیرماق هم آسان ایش ایمس. منه قره نگلر، نیچه کوندن بیری مجلس قیله–قیله، باش قاتیره–قاتیره، هیلله ده یدی اِیتلر مسأله سینی تاپدیک و پولنی هم خودّی اژدهانینگ بۆغزیدن سوغورگندیک قیلیب آلدیک. پیشنهادیم شو که، اینندی سۆزلرنی توگتسه یلیک و کیله جک نی هم اۆیلب، شهرنینگ ۲۰ فایز ده یدی اِیتلرینی اۆلدیریش گه قرار قبول قیلسه یلیک. قالگن اِیتلرگه خدا مهربان. بلکه ینه بیرار دۆنر–مۆنر تاپیلیب قالر!!

شونداق قیلیب، شهرنینگ ده یدیب یورگن اِیتلری نینگ یوزگه ییگیرمه سینی اۆلدیرماق اوچون آلتی یوز مینگ دالرلی چیت اینلیک کمک رسماً تخصیص بیریلیب، کمپاین قیلیش گه قرار قیلیندی!

وزیر جنابلری تامانیدن وزیرلیک نینگ تۏرتینچی اۏرینباسری، وزیرلیک قاشیده توزیلگن "ده‌یدی اِیتلرنی اۏلدیریش کمپاینی" کمیسیونی نینگ رئیسی اېتیب تعیینلنگن اېدی. باشقه کون "ده‌یدی اِیتلرنی اۏلدیریش کمپاینی" کمیسیونی نینگ جلسه سی تۏرتینچی معین جنابلری دفتریده دایر قیلیندی.

مجلسده سۏزلر اېندی کمپاین نینگ عملي ایشلری قچان و قه‌ی یۏسینده باشله‌نیشی حقیده باره یاتگنده، توستدن کمیسیون اعضالریدن بیری شاشیلیب:

– اۏرتاقلر، شهرنینگ بیچاره ۲۰ فایز اِیتلرینی اۏلدیریب، جانورلرنینگ اۏبالیگه قالیب نیمه قیله‌سیزلر؟

بیرار ۵–۱۰ فایز اِیتنی اۏلدیریب، خواجه کۏرسین قیلینسه بۏلدی–ده، دېدی!

– اونده کمپایندن کېین ینه اِیتلر اویاق–بویاققه عو–عولب کۏزگه کۏرینیب یورسه‌لر، دۏنر و اولوس نیمه دېرکینلر؟ دېدی مجلس اهلیدن بیر کیشی.

– برادر، بو گپلرنی اویاققه قۏییینگ. منه شو حاضرگچه بیر نېچه وزیرلیک، بلدیه و تورلی–تومن اِنجولر اِیتلرنی اۏلدیریش یا هم سقلب قالیش اوچون دۏنرلر همده اۏز بودجه‌لریدن بات–بات پول چیقرگنلر، سوو قیلگنلر. اولرگه خو کیشی هېچ نیمه دېمه‌گن و سوو سېپیلگندېک همه یاق جیم–جیتلیک– کو!...

شونده اوزاق مدتلی جر و بحثلردن سۏنگ، کمیسیون باشلیغی آلتی یوز مینگ دالرگه توزیلگن کمپاین رېجه‌سینی عملگه آشیریشده 5 فایز اِیتنی اۏلدیرماق اوچون تیارگرلیک کۏریلسین، دېگن فیصله‌نی قیلدی.

نتیجه ده اوشبو کمپاین پولیدن تغین ۱۵ فایزی کمیسیون اوچون اۏلجه قیلیندی!

پروپوزلده کمپاین گه قتنشه دیگنلرنینگ سانی قریب یوز کیشی دېب کۏرسه تیلیب، پول اجره تیلگن اېدی. بیراق عملده کمیسیون اعضاسی بیلن همه سی بۏلیب ۲۰ کیشی نی کۏزده توتیب، شو تعدادگه باشقه خرچلرنی هم حساب-کتاب قیلدیلر. شو بیلن ۸۰ کیشی گه تېگیشلی برچه خرچلر هم کمیسیون چۏنتگیده تېجه‌لیب قالدی!

کمپاین ایشی کمیسیون نینگ کېتمه-کېت ایزچیل جلسه لری و قرارلری طفیلی بیر نېچه هفته چۏزیلدی. ایشنی چۏزیشدن مقصد، اوشبو کمپاین نی امکانی باریچه آز خرجات و اۏته تېجمکارلیک بیلن اۏتکه‌زیش و کېله جکده اېسه شو موضوع اوچون دۏنرلردن تغین پول اوندیریش اېدی!...

شو مسأله‌گه تېگیشلی صحبتداشیم‌نینگ عجایب بیر سۆزی مېنی جدا هم حیرتده قالدیردی. اونینگ أیتیشیچه، ۸-۷ ییلدن بېری ده‌یدی اِیتلرگه قرشی یا عکسینچه اولرنی حمایه‌لش کمپاینلر تورلی وزیرلیکلر، اداره‌لر، تشکیلاتلر و انجولر تامانیدن وقت-وقتی بیلن یۆلگه قۆییلیب کېلماقده. بیراق کۆرگنینگیزدېک، اِیتلر نه یلغوز یۆق بۆلیب یا که آزه‌یمه‌گن، بلکه ایلگریدن کۆره بیر نېچه برابر کۆپه‌یگنی‌گه گواه‌میز!

انیق معلوماتلرگه کۆره، بو کمپاینلردن فقط اِیتلرگه

قرشی یا که حمایه قیلووچی اداره و مؤسسه لرگینه اپمس، بلکه شهرنینگ هر بیر محله و گذریده گی حوزه، مسجد، گذر وکیلی، آقسقاللر، معیوبلر، عیاللر، باله‌لر طرفدارلری، سگبازلر اویوشمه‌سی، انسان حقوقی حامیلری برچه-برچه سی منفعتلی دیرلر. شونینگ اوچون، اپرکین بازار همده عرضه و تقاضا قانونیگه کۆره، أیریم جرار و زیرک کیشیلر اِیتلر فارمی نی تشکیل اپتیب، اِیتلر نسلی و سانینی کۆپه‌یتیرماقده‌لر!

- اولر بو ایشدن نیمه و قنداق فایده قۆلگه کپلتیره‌دیلر؟ دپب سۆره‌دیم، شاشیلیب.

- اولر فارملریده یپتیشتیریلگن (تولید قیلینگن) اِیتلرنی أیریم کمپاینچی مؤسسه لر و اِنجولر پولگه ساتیب آلیب، کۆزلنگن بیر محله‌گه قۆیپبره‌دیلر. کپین، اولرنی یۆق قیلماق اوچون دۆنرلردن، صرفلنگن پوللریدن کۆره نپچه برابر کۆپراق پول اوندیره‌دیلر!

– بو نرسه گه پولیس، بلدیه، گذر وکیللری قرشی چیقمه‌یدیلر می؟

– یۆق، چونکه بو ایشلرده اولر هم منفعتلی بۆلیب، اۆز اولوشلرینی آله‌دیلر، البته!!

– یا توبه اي تېنگریم...!

هه دۆستلر،

مېن تصادف یوزه سیدن بیر پیاله چای اوستیگه تانیشیب قالگن حالیگی صحبتداشیم، پایتختیمیزنینگ محله و کۆچه‌لریده ده‌یدی اِیتلر خېل-خېل کۆپه‌ییب قالگنی نینگ توب دلیلی نی أیتیب، درواقع مېنی هم لال قالدیردی و هم گنگیب قالگندن قوتقردی!!

بو عجایب و قیزیقرلی قضیه، مېنگه افغانستان گه میلیارد-میلیارد دالر آقیب کېلیب، قنداق و قیسی اولکن چۆللرده سینگیب کېتگنی‌نینگ "سِیر و پیازی"نی آچیب بېردی. (اداغ)

کابل- یاز، ۱۳۸۹

محمد کریم ذره عظیمی اؤغلی محمد حلیم یارقین هجری ۱۳۲۹ ییلی سرپل ولایتی مرکزی سرپل شهریده توغیلگن. او، لیسه دورینی هرات و کابل دارالمعلمین‌لریده توگه‌تیب، هجري ۱۳۵۴ ییلی کابل بیلیم یورتی، طبیعي بیلیم‌لر فاکولته‌سی‌نینگ فیزیک بؤلیمی‌دن دیپلوم آلدی.
او، چمه‌سی ۴۰ ییل‌دن آشه اؤزبېک فولکلوری، ادبیاتی، تیلی، مدنیتی همده طنز بؤییچه قلم تېبره‌تیب کېلماقده.

اونینگ علمي–تحقیقي اثرلری افغانستان، اؤزبېکستان، ایران و تورکیه ده باسیلیب چیققن. افغانستان، اؤزبېکستان و ایران اؤلکه‌لریدن علمي–ادبي ساورین‌لر آلگن.

حلیم یارقین‌نینگ باسیلیب چیققن طنز کتابلری:

۱ . وکالت دغدغه‌لری(اؤزبېکچه)!، کابل: ۱۳۸۶ .

۲. ینگی رئیس هم کېلدی! (اؤزبېکچه)، کابل: ۱۳۸۶ .

۳. بیز اعلانلر تخته‌سی‌میز!، کابل: ۱۳۸۶ .

۴. ده‌یدی اِیتلرکمپاینی! (اؤزبېکچه)، کابل: ۱۳۸۹ .

۵. سؤکیش هم پول بؤلر اېکن! (اؤزبېکچه)، کابل: ۱۳۸۹ .

۶. حاجی تریشر! (اؤزبېکچه)، کابل: ۱۳۹۲ .

۷. بو اؤشه بیچاره گینه!، جلال نورانی طنزلری نینگ اؤزبېکچه ترجمه سی، کابل: ۱۳۹۲ .

۸. راز تشناب‌ها(دری)، "الازهر" نشریاتی، کابل: ۱۳۹۲ .

۹. نمایش عجیب!(دری)، "الازهر" نشریاتی، کابل: ۱۳۹۲ .

۱۰. کمپاین سگ‌های ولگرد(دری)، "الازهر" نشریاتی، کابل: ۱۳۹۲ .